BÁO CÁO: NGHIÊN CỨU VÀ XÂY DỰNG KHUNG ĐẠO ĐỨC CÁ NHÂN TRONG SỬ DỤNG AI HỌC THUẬT

- **Chủ đề bài tập:** Phát triển kỹ năng sử dụng AI có trách nhiệm và đạo đức trong học tập và nghiên cứu.
- **Độ dài dự kiến:** 4–5 trang giấy tiêu chuẩn.
- **Cơ sở đối chiếu chính sách:** Đại học Quốc gia Hà Nội (VNU) & Đại học RMIT Việt Nam.

PHẦN 1: NGHIÊN CỨU VÀ ĐỐI CHIẾU CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG AI CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC

1.1. Tóm tắt chính sách các trường đại học lựa chọn

Để có cái nhìn toàn diện từ hệ thống giáo dục công lập lẫn quốc tế tại Việt Nam, báo cáo tiến hành khảo sát khung chính sách của hai đơn vị lớn:

- **Đại học RMIT Việt Nam:** Áp dụng bộ nguyên tắc học thuật nghiêm ngặt. RMIT phân định rõ các cấp độ được phép dùng AI cho từng môn học cụ thể (từ cấm hoàn toàn, cho phép hỗ trợ ý tưởng, đến cho phép dùng để xử lý dữ liệu). Quy định bắt buộc sinh viên phải khai báo (Declaration) công cụ, mục đích sử dụng và đính kèm phụ lục các câu lệnh (prompts) đã dùng trong bài nộp. Việc dùng AI tạo toàn bộ văn bản mà không khai báo được khép vào lỗi "Gian lận học thuật" (Academic Misconduct).
- **Đại học Quốc gia Hà Nội (VNU):** Hiện tại chưa ban hành một văn bản luật riêng biệt hoàn chỉnh cho Generative AI, nhưng các quy định về liêm chính học thuật đã được cập nhật tinh thần mới. VNU nhấn mạnh vào tính chính danh của tác giả. Người học được khuyến khích dùng AI như công cụ hỗ trợ tìm kiếm tài liệu và chỉnh sửa ngôn ngữ, nhưng tuyệt đối cấm việc sao chép nguyên văn sản phẩm của AI để biến thành bài viết cá nhân mà không qua xử lý hay kiểm chứng nguồn.

1.2. Bảng so sánh và đối chiếu hệ thống chính sách

Tiêu chí đối chiếu	Chính sách tại Đại học RMIT	Chính sách tại Đại học Quốc gia (VNU)
Tính pháp lý & hệ thống	Đã văn bản hóa chi tiết thành các mức độ cụ thể gắn kèm mã môn học.	Đang lồng ghép vào quy chế Liêm chính học thuật chung, mang tính định hướng.

Yêu cầu về minh bạch	Bắt buộc điền form khai báo sử dụng AI kèm danh mục Prompt ở phụ lục.	Khuyến khích trích dẫn theo các chuẩn (APA/Harvard) nếu dùng trực tiếp ý tưởng của AI.
Hình thức chế tài	Xử lý nghiêm theo hội đồng kỷ luật học thuật, hủy kết quả môn học nếu vi phạm.	Trừ điểm nặng do vi phạm quy chế thi/kiểm tra hoặc không công nhận tiểu luận.

1.3. Nhận định và đánh giá cá nhân

Chính sách của RMIT mang tính thực tế và dễ kiểm soát hơn nhờ cơ chế phân cấp rõ ràng theo từng môn học. Điều này giúp sinh viên biết chính xác ranh giới được phép làm gì. Ngược lại, cách tiếp cận mang tính định hướng của VNU giúp sinh viên phát huy quyền chủ động nhưng dễ tạo ra vùng xám pháp lý nếu giảng viên không có công cụ kiểm soát sát sao. Quan điểm của tôi là các trường đại học tại Việt Nam cần sớm ban hành "Khung hướng dẫn sử dụng Generative AI" mang tính định lượng rõ ràng thay vì chỉ kêu gọi ý thức tự giác.

PHẦN 2: THỰC THI NHIỆM VỤ HỌC TẬP VỚI SỰ HỖ TRỢ CỦA AI

- **Nhiệm vụ lựa chọn:** Viết bài luận ngắn (500 từ) về chủ đề *"Giải pháp giảm thiểu rác thải nhựa trong khuôn viên đại học"*.

2.1. Nhật ký Prompt và Đầu ra của AI (AI Output)

📥 **Bước 1: Kích hoạt ý tưởng (Brainstorming)**

- **Prompt đã sử dụng:** *"Tôi cần viết một bài luận về giải pháp giảm thiểu rác thải nhựa tại trường đại học. Hãy đóng vai một chuyên gia môi trường học đường và gợi ý cho tôi 5 ý tưởng độc đáo, mang tính thực thi cao phù hợp với bối cảnh Việt Nam."*
- **Đầu ra của AI (Tóm tắt ý chính):** AI trả về 5 giải pháp bao gồm: (1) Đặt trạm nạp nước thông minh thay vì bán chai nước suối đơn lẻ, (2) Áp dụng hệ thống tích điểm đổi quà qua app khi sinh viên nộp chai nhựa, (3) Thay thế toàn bộ hộp xốp tại căng-tin bằng khay bã mía, (4) Tổ chức tuần lễ đổi sách lấy cây, (5) Thành lập biệt đội đại sứ xanh kiểm tra các lớp học.

2.2. Quy trình đánh giá, chỉnh sửa và tích hợp sáng tạo của cá nhân

Đầu ra của AI rất đa dạng nhưng mang tính bề nổi và lý thuyết đại trà. Quy trình xử lý và làm chủ thông tin của tôi được thực hiện như sau:

1. **Sàng lọc và phản biện:** Tôi nhận thấy ý tưởng số (3) về khay bã mía khó khả thi ngay lập tức do chi phí vận hành tại Việt Nam cao, có thể khiến giá cơm căng-tin tăng, gây ảnh hưởng đến sinh viên nghèo. Do đó, tôi chủ động loại bỏ ý tưởng này.
2. **Bản địa hóa và Đào sâu thực tế:** Đối với ý tưởng số (1) và (2), tôi tích hợp chúng lại thành một mô hình khép kín: *"Hệ thống máy thu gom chai nhựa tự động kết hợp hoàn tiền vào thẻ sinh viên"*. Tôi tự tìm hiểu thêm chi phí lắp đặt máy thực tế tại Việt Nam để đưa vào bài luận.

3. **Tái cấu trúc và Viết văn bản:** Tôi tự tay viết toàn bộ bài luận bằng văn phong của mình, chỉ sử dụng cấu trúc ý tưởng đã được cải tiến từ AI làm bộ khung xương cốt lõi cho bài viết.

2.3. Minh bạch trích dẫn sử dụng AI (Mẫu chuẩn Academic)

Để đảm bảo tính minh bạch tuyệt đối theo yêu cầu, tôi thực hiện trích dẫn trong bài luận theo chuẩn Harvard như sau:

> **Trích dẫn trong bài viết (In-text citation):** "...Mô hình trạm nạp nước thông minh kết hợp ứng dụng tích điểm được phát triển dựa trên cấu trúc ý tưởng hỗ trợ bởi ChatGPT (OpenAI, 2026), sau đó được điều chỉnh dựa trên số liệu khảo sát thực tế tại căng-tin trường."
>
> **Khai báo tại Danh mục tài liệu tham khảo:**
>
> OpenAI, 2026. *ChatGPT (Phiên bản GPT-4o)*. [Mô hình ngôn ngữ lớn]. Phản hồi cho câu lệnh về "Giải pháp giảm thiểu rác thải nhựa học đường". Khai thác ngày 04/06/2026.

PHẦN 3: PHÂN TÍCH CHUYÊN SÂU CÁC VẤN ĐỀ ĐẠO ĐỨC HỌC THUẬT VÀ AI

Sự giao thoa giữa AI và học thuật tạo ra những thách thức đạo đức vô cùng phức tạp. Dưới đây là phân tích sâu sắc về 3 khía cạnh cốt lõi:

3.1. Ranh giới mong manh giữa Hỗ trợ hợp lý và Gian lận học thuật

- **Hỗ trợ hợp lý:** Sử dụng AI để sửa lỗi ngữ pháp, gợi ý cấu trúc bài viết, giải thích một khái niệm khó hiểu hoặc brainstorm ý tưởng ban đầu. Lúc này, AI đóng vai trò một người gia sư (tutor).
- **Gian lận học thuật:** Ra lệnh cho AI viết toàn bộ bài luận, tạo mã code từ đầu đến cuối hoặc giải hộ bài tập về nhà, sau đó người học chỉ cần sao chép, dán (copy-paste) và ký tên mình lên đó.
- **Bản chất ranh giới:** Nằm ở **"Tư duy chủ động"**. Nếu sản phẩm cuối cùng không có sự đóng góp của tư duy phản biện, sự kiểm chứng dữ liệu và dấu ấn phong cách cá nhân của người học, thì đó hoàn toàn là hành vi gian lận học thuật.

3.2. Vấn đề về Quyền sở hữu trí tuệ và Trích dẫn dữ liệu

Generative AI không tự sáng tạo ra tri thức mới; chúng học từ hàng tỷ dữ liệu có sẵn trên Internet (bao gồm cả các bài nghiên cứu có bản quyền). Khi AI trả ra câu trả lời không kèm nguồn gốc, sinh viên vô tình phạm phải lỗi **"đạo văn gián tiếp"** nếu sử dụng nguyên văn ý tưởng đó. Việc trích dẫn AI không chỉ là để bảo vệ bản thân trước các phần mềm quét đạo văn (Turnitin AI Detector), mà còn là sự tôn trọng đối với dòng chảy tri thức và sự minh bạch trong nghiên cứu khoa học.

3.3. Tác động lâu dài đến quá trình học tập và phát triển kỹ năng

Sự nguy hiểm lớn nhất của việc lạm dụng AI không nằm ở việc bị nhà trường bắt phạt, mà nằm ở sự **"teo tóp năng lực tư duy"**. Nếu mỗi bài luận, bài toán đều có AI làm hộ chỉ sau 3 giây, người học sẽ mất đi cơ hội rèn luyện các kỹ năng sống còn: kỹ năng chịu đựng sự thất bại khi bí ý tưởng, kỹ năng tổng hợp tài liệu từ các nguồn sơ cấp, và năng lực viết lập luận logic. Về lâu dài, chúng ta sẽ tạo ra

một thế hệ cử nhân "rỗng ruột" - những người chỉ biết viết prompt nhưng không thể tự mình đưa ra một quyết định độc lập.

PHẦN 4: BỘ NGUYÊN TẮC CÁ NHÂN VỀ SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM

Nhằm đảm bảo sự phát triển năng lực bản thân mà không vi phạm các chuẩn mực đạo đức, tôi tự xây dựng bộ **6 nguyên tắc vàng** cho chính mình (liên kết chặt chẽ với các phân tích đạo đức ở trên):

1. **Nguyên tắc "Người làm chủ" (Human-in-the-loop):** AI chỉ là trợ lý, tôi là tổng biên tập. Tôi chịu trách nhiệm 100% cho mọi chữ, mọi số liệu xuất hiện trong bài nộp của mình.
2. **Nguyên tắc "Ý tưởng tối thượng":** Tuyệt đối không để AI làm thay đổi lập luận hoặc quan điểm cốt lõi của bản thân. Ý tưởng lớn phải xuất phát từ não bộ của người học.
3. **Nguyên tắc "Hoài nghi khoa học":** Luôn kiểm tra chéo (fact-check) mọi thông tin, số liệu, hoặc trích dẫn mà AI cung cấp. Coi mọi thông tin AI đưa ra là giả định cho đến khi tìm được nguồn sách vở/báo cáo chính thống xác thực.
4. **Nguyên tắc "Minh bạch tuyệt đối":** Công khai khai báo đầy đủ mức độ can thiệp của AI vào bài làm ở phần phụ lục theo đúng quy chế của nhà trường, không che giấu.
5. **Nguyên tắc "Nói không với Copy-Paste":** Không bao giờ sao chép trực tiếp các đoạn văn dài do AI viết. Mọi câu chữ phải được xử lý qua lăng kính ngôn ngữ của chính mình.
6. **Nguyên tắc "Phát triển kỹ năng trước":** Chỉ sử dụng AI sau khi bản thân đã thực sự nỗ lực tự nghiên cứu và tư duy về chủ đề đó ít nhất 30 phút. Không dùng AI như một lối tắt để né tránh việc động não.

PHẦN 5: THIẾT KẾ INFOGRAPHIC "SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM TRONG HỌC THUẬT"

(Dưới đây là khung nội dung và cấu trúc thiết kế chi tiết để bạn đưa vào các công cụ như Canva thiết kế một cách nhanh chóng và thẩm mỹ nhất)

🎨 Ý tưởng bố cục & Màu sắc:

- **Màu sắc chủ đạo:** Xanh lá cây đậm (Tượng trưng cho sự an toàn, đạo đức) kết hợp Xanh Dương Công nghệ (Tượng trưng cho AI). Tránh dùng màu đỏ gây cảm giác tiêu cực.
- **Cấu trúc:** Chia làm 3 khối dọc rõ ràng giúp người xem nắm bắt thông tin chỉ trong 3 giây.

INFOGRAPHIC: SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NHIỆM

[KHỐI 1: ĐƯỢC PHÉP - ĐÈN XANH 🟢]
- Dùng AI để tìm kiếm từ khóa, gợi ý cấu trúc bài luận.
- Dùng AI để sửa lỗi chính tả, ngữ pháp, tối ưu câu từ.
- Dùng AI để giải thích các thuật ngữ hàn lâm khó hiểu.

[KHỐI 2: VÙNG NGUY HIỂM - ĐÈN VÀNG 🟡]
- Sử dụng ý tưởng của AI mà quên kiểm tra lại nguồn gốc.
- Quá phụ thuộc vào AI khiến văn phong bị rập khuôn.
👉 GIẢI PHÁP: Luôn Fact-check và Trích dẫn rõ ràng!

[KHỐI 3: NGHIÊM CẤM - ĐÈN ĐỎ 🔴]
- Copy nguyên văn bài viết của AI để nộp làm bài cá nhân.
- Dùng AI tạo số liệu giả, tài liệu tham khảo giả định.
- Che giấu việc sử dụng AI, vi phạm liêm chính học thuật.

THÔNG ĐIỆP CỐT LÕI: AI LÀ BỆ PHÓNG, KHÔNG PHẢI ĐÔI CHÂN!